

Federatie voor Begrafenisinstellingen zonder winstoogmerk

Nieuwsbrief FKB

Indian Summer

COLOFON

Deze Nieuwsbrief is het digitale informatieblad van de FKB. De FKB wil de belangen behartigen van uitvaartverenigingen.

Info: <http://www.f-k-b.nl>

Wilt u de Nieuwsbrief ontvangen?
Aanmelden via www.f-k-b.nl

Secretariaat van de FKB
mw. G.W. Nijland-Wevers
Telefoon: 0546-577981
E-mail: secretaris@f-k-b.nl

Heeft u informatie die geschikt is voor deze Nieuwsbrief?

Mail die dan naar:
secretaris@f-k-b.nl

Sinds een paar jaar is het begrip 'Indian Summer' ook in Nederland ingevoerd. Het is een mooie naam voor een mooi najaar: zonnig en toch herfstig, de bladeren die verkleuren, de sfeer van overgang van zomer naar winter.

Ik weet niet goed wat er mis is met ons woord herfst. Misschien komt het doordat er in Indian Summer, nog de suggestie gewekt blijft van een mooie, lange zomer. Een gevoel van vrolijkheid en vrijheid vasthouden, terwijl het toch wel kouder gaat worden. In ons werelddeel zijn we gezegend met seizoenen. Een circulaire beweging van jaargetijden die het jaar structuur geven en waar we zó aan gewend zijn, dat zó in ons systeem zit, dat we het missen als we in een ander klimaat zijn waar die seizoenen niet zo manifest zijn.

Indian Summer als het mooi weer is, herfst als het koud en guur is en het waait en regent. We genieten ervan of we mopperen op de kou en de regen. Het kan allemaal.

We zitten nu in een soort van overgang van zomer naar herfst. En ja, dan denk ik toch: Indian Summer.

En zo is het in het werk ook vaak. Het mooie wisselt met dat wat we liever zouden vermijden. En toch moeten we door het gure heen (door de zure appel heen bijten zeggen we dan) om het mooie weer te bereiken.

Ik hoop dat u deze nieuwsbrief als een beetje zonneschijn ervaart. Neem iets te drinken en lees het nieuws.

*Ik wens u veel leesplezier,
Afke den Hollander.*

In deze nieuwsbrief o.a.

- * Belgische uitvaartondernemers kopen tegen de regels lichamen bij zorginstellingen
- * Lezing rouwdeskundige Manu Keirse
- * Tijdens een uitvaart vliegen gillende zipliners voorbij
- * Uitvaarten worden duurzamer en kunnen vaak goedkoper
- * Column Anneke Beunder van Het Uitvaarthuys
- * Voor draagploeg is alleen perfectie voldoende

FKB

**een levende vereniging
rondom de dood**

Gewoon doorgaan

Wederom is het zo dat de agenda weer steeds voller raakt en nog altijd zijn deadlines in beeld of al overschreden als ik er mee aan de slag ben.

Net als vorig jaar ben ik ook dit jaar weer niet toegekomen aan het fietsen van fiets4daagjes.

Prioriteiten moesten ergens anders gelegd worden. Iedere ochtend ontspannen met een wandelingetje.... Dat lukt wel. Maar, sedert een week last van gedraaide knie, hamstring. Althans dat geeft de fysiotherapeute aan. Wandelen, als het heel kort is, één kilometer vind ze wel goed. Fietsen? Dat mag wel en dat scheelt! Dus laatste dagen na die kilometer gewoon de fiets pakken en nog een rondje fietsen. Biedt ook voordelen want omdat ik verder kom zie ik ook van alles dat me anders niet zou zijn opgevallen. Een wandelingetje in de ochtend geeft ook de mogelijkheid om dingen te zien die je later op de dag niet meer ziet. Zo zit er in de dijk bij ons achter een bever en enkele dagen geleden zag ik in de vroege ochtend de bever zwemmen. En ik was net op tijd want hij, of zij, had gefourageerd en zwom zo'n 50 meter alvorens hij onder dook en niet meer boven kwam. De ingang van de burcht ligt onder water. Dus minuutje later en ik zou niets gezien hebben. Natuurlijk weer even gebeld met het waterschap want zij dachten de beverholten gedicht te hebben en het is nu dus duidelijk dat er nog verdere actie nodig is.

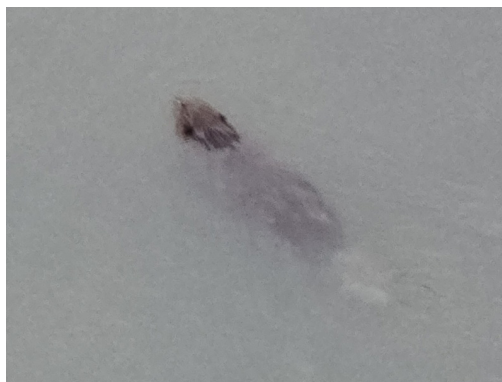
De galloways waren enkele weken buiten hun reguliere gebied op pad. Natuurmonumenten vond het wel tijd dat de kudde zou integreren met een kudde die een nevengelegen gebied begraast. Dus nu door het bijna droogvallen van 'de Grensmaas' de afrasteringen niet meer voldoende waren dacht Natuurmonumenten dat de tijd rijp was om die afrastering gewoon weg te halen. En dus was 'onze' kudde enkele weken buiten beeld. Maar heel fijn dat ze sinds enkele dagen weer terug zijn. En er zijn twee meer galloways. Dus kennelijk vonden die vanuit die andere kudde het tijd worden om eens in het natuurgebied bij ons achter mee te komen kijken. En zo kan ik blijven door typen....

Mijn gedachtecronkel?

Fijn om binnenkort weer actieve verenigingsbestuurders te mogen ontmoeten in onze Regiovergaderingen. Ik zie er naar uit.

Meer samen, samen meer!

(J.J. den Hollander – Voorzitter FKB – Illikhoven, 26 september 2025).

Regiovergaderingen

We zien elkaar binnenkort!

De regiovergaderingen in het najaar van 2025 worden gehouden op:

- *Maandag 13 oktober, regio Noord/Oost, aula Memoriam, Stationsstraat 36, 7641 BW Wierden*
- *Dinsdag 28 oktober, regio West, Hotel Van der Valk Hoorn, Westfriesse parkweg 1 1625 MA Hoorn*
- *Donderdag 30 oktober, regio Zuid, Gebouw Leger des Heils, Horizonstraat 77, Treebeek-Brunssum*

Mocht het niet lukken er bij te zijn in eigen regio dan natuurlijk welkom in andere regio!

Tijdens een uitvaart vliegen gillende zipliners voorbij: 'Wie verzint dit?'

donderdag, 11 september 2025 (08:32) - Algemeen Dagblad

In dit artikel:

SnowWorld in Zoetermeer wil uitbreiden met een zipline die rakelings langs een nabije begraafplaats zou voeren. Voordat de gemeente een definitief besluit neemt, is er veel verontwaardiging van omwonenden en bezoekers van het grafveld: zij vinden het idee respectloos en onpassend naast een plek van rouw. Critici vragen zich af hoe zo'n attractie naast een begraafplaats bedacht kan worden: „Hoe kan je zoiets bedenken? Dat is toch niet passend naast een begraafplaats.” De discussie spitst zich toe op de spanning tussen economische of recreatieve belangen van SnowWorld en de gevoeligheid rond een begraafplaats; de uiteindelijke beslissing ligt bij het gemeentebestuur dat verzoeken en bezwaren moet afwegen. Mogelijke uitkomsten variëren van afwijzing of aanpassing van het plan tot aanvullende voorwaarden om de plek en de rust te beschermen.

Bron: Headliner.nl, 11-09-2025, Sjaak.

Uitvaarten worden duurzamer en kunnen vaak goedkoper

Steeds vaker hechten mensen bij een uitvaart aan duurzaamheid. Ze willen minder verspilling, gebruik van natuurlijkere materialen en ingrepen die minder belastend zijn voor de natuur. Die keuzes zijn vaak niet alleen beter voor het milieu, ze kunnen ook kosten besparen.

Duurzaam is niet altijd duur

“Wij zien een duidelijke trend als het gaat om die duurzaamheidswensen”, zegt Nicole Capaan van De Ode Uitvaartbegeleiding. Ondanks dat duurzaam meestal ook duurder is, blijkt in de uitvaartwereld soms het omgekeerde het geval. Duurzaamheid kan hand in hand gaan met eenvoudiger, persoonlijker en goedkoper.

Een uitvaart begint meestal met de keuze voor een kist of een baar. “Eenvoudige kisten van verantwoord materiaal zijn er vanaf zo’n 400 euro, terwijl luxere varianten oplopen tot 1.500 euro, of meer”, zegt Nicole. Ze waarschuwt bovendien voor het modewoord ‘duurzaam’ en spreekt zelf liever van ‘minder belastend’.

“Een eco-kist van hout met een milieuvriendelijke bekleding is doorgaans minder belastend dan de veelvoorkomende spaanplaatkist. Die is minder duurzaam door de houtsoort, de manier van produceren en de gebruikte lijmstoffen. Nog duurzamer wordt het natuurlijk als mensen kiezen voor materiaal dat er al is.”

In gordijn en oude boekenkast

Zo ziet Nicole dat families een kist laten maken van een oude boekenkast, of een overledene inwikkelen in een favoriete deken of gordijn. “Een object dat jarenlang heel gewoon was, krijgt ineens een heel andere intieme waarde, wanneer het deel uitmaakt van het afscheid.”

Groen niet altijd werkbaar

Niet alles wat ‘groen’ klinkt, blijkt in de praktijk ook werkbaar. “Kartonnen kisten raken na enkele dagen koeling vaak vochtig en worden door veel crematoria geweigerd, omdat ze op een andere manier verbranden en schade kunnen veroorzaken aan de ovens.”

De zogenoemde paddenstoelkisten van mycelium zijn volgens Nicole vooral interessant vanwege het materiaal, maar de belofte dat zo’n kist in de grond verder groeit, klopt volgens haar niet. “In Nederland begraven we op een diepte waar niets meer kan doorgroeien.”

Mand van wilgentakken

Een steeds populairder duurzamer alternatief voor de traditionele kist is de langwerpige mand, gemaakt van wilgentakken. “Daarvoor hoeft geen boom gekapt te worden, omdat de takken elk jaar opnieuw aangroeien. Zo’n mand ligt nog in het wat lagere prijssegment, is handgemaakt en lokaal geproduceerd.” De overledene wordt daarbij in een doek gewikkeld en in de mand gelegd.

Bloemen: eenvoud wint terrein

Uitvaarten vol grote bloemstukken komen volgens Nicole minder vaak voor. “Belangstellenden wordt – meestal via de rouwkaart – steeds vaker om één losse bloem per persoon gevraagd, liefst uit het seizoen van het moment en zonder plastic. Die bloemen worden rond de kist gebundeld of samen in een vaas gezet. Het is mooi dat op je die manier gezamenlijk een bloemengroet maakt.”

Natuurbegraven

Ook op het gebied van begraven komen nieuwe alternatieven in beeld. Natuurbegraven is al langer in opmars: een graf in een natuurgebied, zonder steen en meestal voor onbepaalde tijd. [Kijk hier voor een overzicht van natuurbegraafplaatsen in Nederland](#)

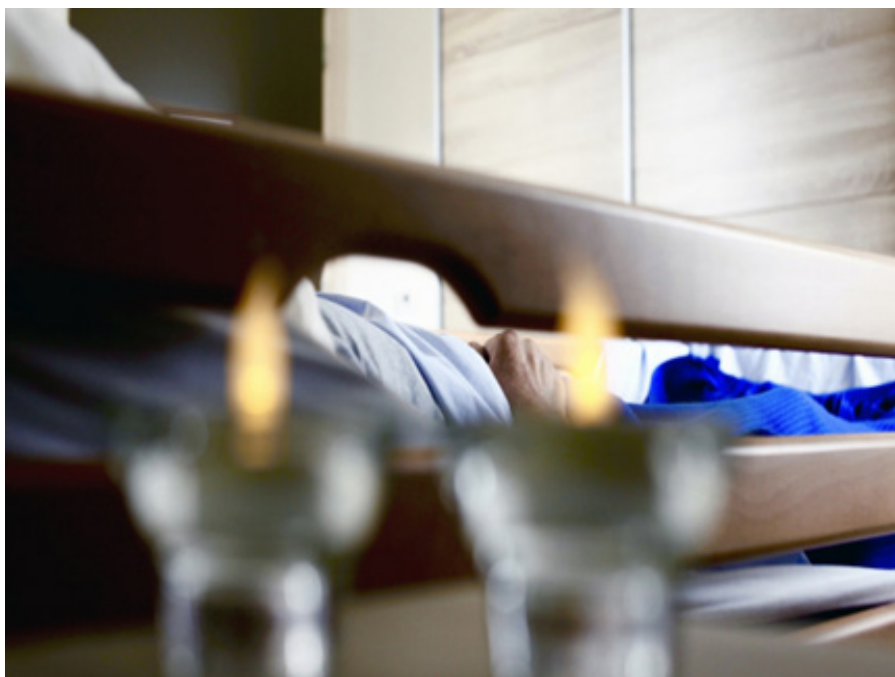
Veraarden

Ook is er in de uitvaartwereld steeds meer aandacht voor [veraarden](#), ook wel humaan composteren of humusatie genoemd. Dit is een gecontroleerd proces, waarbij het lichaam van de overledene omgezet wordt tot voedzame aarde. Hierbij wordt het lichaam in een afgesloten cocon gelegd. Het geheel wordt gevuld met stro, kruiden en andere natuurlijke materialen.

Door warmte en kunstmatige beweging vergaat het lichaam binnen vijf tot zeven weken. Het idee is dat de aarde daarna kan worden teruggegeven aan de familie of in de natuur wordt hergebruikt. In Nederland mag dit veraarden nu nog niet, maar er wordt aan gewerkt om dit wettelijk mogelijk te maken.

Watercrematie

Ook het proces van resomeren, ofwel de watercrematie, staat ter discussie. Daarbij wordt het lichaam opgelost in een warme vloeistof met kaliumhydroxide, waarna botpoeder overblijft. Voorstanders noemen het milieuvriendelijker dan een gasoven, maar critici wijzen op het gebruik van chemicaliën en de lozing van restvloeistof. Voorlopig is ook resomeren in Nederland niet toegestaan.

Watercrematie als alternatief voor begraven: wat houdt dat in?

Locatie en vervoer: buiten de aula kan ook

De aula van het uitvaartcentrum is niet langer persé de plek voor een uitvaartdienst. Steeds vaker kiezen families voor een plek die betekenis had voor de overledene: thuis, een buurthuis, de sportclub, een atelier of gewoon in de tuin. “Je hebt er meer tijd en vrijheid, zonder dat je binnen het uur moet afronden omdat de volgende groep klaarstaat”, zegt Nicole.

Nicole stelt dat ook vervoer tegenwoordig vaak eenvoudiger wordt. “Mensen gebruiken minder vaak volg-auto’s, of nemen de fiets of het openbaar vervoer naar de uitvaartlocatie. Wij zetten zelfs geregeld een fietskar in om de kist te vervoeren. Ook dit wordt vaak gezien als intiemer, goedkoper en milieuvriendelijker.”

De uitvaart blijft van de familie

Wat families ook kiezen, de kern blijft volgens Nicole hetzelfde: “De uitvaart is van de familie. Wij begeleiden, leggen opties voor, bespreken rituele momenten en hoe je deze vorm kan geven, regelen de praktische zaken, maar de familie bepaalt hoe het afscheid eruitziet.”

Bron: Radar-avrotros, 25-09-2025, Sjaak.

‘Belgische uitvaartondernemers kopen tegen de regels lichamen bij zorginstellingen’

Medewerkers van woonzorgcentra en minstens één ziekenhuis in België nemen geld aan van begrafenisondernemers. In ruil voor dat geld mogen de ondernemers lichamen komen ophalen. Dat ontdekte WinWin, het consumentenprogramma van de VRT. Zulke deals zijn tegen de regels, want volgens de Belgische wet mogen nabestaanden zelf beslissen met wie ze in zee gaan.

Het programma sprak twaalf mensen die bevestigen dat zorginstellingen regelmatig met zo’n vaste uitvaartondernemer werken. Familie en nabestaanden hoorden soms achteraf dat een lichaam al was opgehaald.

“Je moet niet verdienen aan gestorven mensen”, [getuigt](#) een begrafenisondernemer anoniem over collega’s die dat doen. “In sommige rusthuizen komen steeds dezelfde collega’s. In ruil voor geschenken, zoals champagne en pralines, maar ook voor geld, mogen zij de overledene ophalen. Dat kan gaan tot 250 euro per lichaam. Die kosten rekenen ze trouwens later gewoon door aan de familie.”

‘Hardnekkig probleem’

Een deel van de getuigenissen gaat over het ZAS Middelheim-ziekenhuis in Antwerpen. Een andere anonieme getuige meldt dat zij en haar vriendin in dat ziekenhuis niet mochten kiezen. “De mortuariummedewerker beweerde met een vaste ondernemer te werken”, vertelde ze. “Toen we protesteerden, werden we afgeblaft en aan de deur gezet.”

Een ziekenhuiswoordvoerder noemt dat tegen de Vlaamse publieke omroep onaanvaardbaar. “Ons beleid is dat zij 100 procent vrije keuze hebben van begrafenisondernemer.” Hij roept mensen op dit te melden. “Dit kunnen we immers niet accepteren.”

De beroepsvereniging van begrafenisondernemers Funebra erkent dat zulke deals bestaan en is blij met de aandacht voor het probleem. “Het zou hypocriet zijn om te zeggen dat zulke deals niet bestaan”, zegt voorzitter Johan Dexters. “In bepaalde regio’s vormt het zelfs een hardnekkig probleem. De ene begrafenisondernemer brengt elke zondag pistolets naar het rusthuis, de andere geeft geld.” Dexters benadrukt dat betalen voor een lichaam “not done” is.

Bron: NOS Nieuws, 18-09-2025, Sjaak.

Column Anneke Beunder van Het Uitvaarthuys: 'Patatje met'.

Jan de Patatboer was geen man van dure woorden. Geen speeches, geen vergaderingen, geen ingewikkelde menukaarten. Alleen dat ene woord dat alles samenvatte: "Patatje?" Wie ja zei, kreeg een portie waar je vingers van glommen en je hart van lachte.... Hij stond jaar in jaar uit in zijn kar, zomer en winter, alsof het frietvet door zijn aderen stroomde. Kinderen kregen altijd een extra frikandel, "voor de groei". Oude mensen mochten eerst, want "die hebben meer haast". En Jan kende iedereen bij naam. Zelfs je hond. Toen hij stierf, was het stil in de patatkraam. Niet alleen om de man, maar ook om de geur van versgebakken friet die plots verdween. De uitvaart was druk. Veel mensen kwamen en iedereen had zijn eigen verhaal. Over Jan de patatboer. Wat miste ze de geur en de gezelligheid van de patatkraam. En toen gebeurde het ondenkbare: na de laatste woorden werd er gevraagd om naar buiten te gaan. En daar stond naast het crematorium, de patatkraam "Van Jan voor jullie " zei zijn dochter. "Zo had hij het gewild, voor jullie allemaal een heerlijk patatje" Iedereen kreeg een patatje. Met mayo, met pindasaus, of gewoon zonder poespas. Er werd gelachen, gehuild en er ging een frietje rond dat net te hard gebakken was – "typisch Jan", zei iemand. Het was geen gewone uitvaart. Het was een laatste traktatie van een man die begreep dat troost soms in iets heel eenvoudigs zit: een warm patatje in je hand, op een koude dag. En zo aten we daar, met mayo op onze wangen en zout in onze ogen, het laatste patatje van Jan. Hij kreeg geen standbeeld, maar geloof me: als ik langs een frietkraam loop en de versgebakken frietjes ruik denk ik aan Jan, zijn herinneringen blijven altijd bestaan.

Anneke Beunder

Bron: Blik op Noordwijk, 29-08-2025, Sjaak.

Uitvaartvereniging De Veenkoloniën houdt (hield – sjaak) open dag

NIEUW-BUINEN - Uitvaartvereniging De Veenkoloniën in Nieuw-Buinen houdt op zaterdag 13 september een open dag.

Iedereen is tussen 10.00 en 13.00 uur welkom om kennis te maken met de vereniging, de medewerkers en het rouwcentrum aan het Noorderdiep 234. Tijdens de open dag krijgen bezoekers een kijkje achter de schermen en is er gelegenheid om vragen te stellen over het lidmaatschap en de voordelen daarvan. Ook is er ruimte voor persoonlijke gesprekken met de bestuursleden van de vereniging. Uitvaartvereniging De Veenkoloniën zet zich al ruim 100 jaar in om uitvaarten zorgvuldig en betaalbaar te regelen voor inwoners van de regio. Onder het motto ‘Voorzorg voorkomt zorg’ wil de vereniging laten zien dat een lidmaatschap niet alleen financiële zekerheid biedt, maar ook rust geeft voor de nabestaanden.

Tegelijkertijd met de open dag van de uitvaartvereniging wordt een fair georganiseerd door de PKN-kerk, waarmee het plein gedeeld wordt. De toegang is gratis, aanmelden is niet nodig.

Bron: De Nieuwsbode, 10-09-2025, Sjaak.

Uitvaartkosten stijgen gemiddeld minder snel bij Coöperatieve Uitvaartvereniging De Varenhof

Foto: Grietje-Akke de Haas

Bij Coöperatieve Uitvaartvereniging De Varenhof (hierna De Varenhof) aan de Varenlaan 25 in Ermelo, stijgen de kosten van een uitvaart minder snel dan gangbaar is. “Wij zitten er gemiddeld 15 procent onder”, zegt Gijs van Waversveld, voorzitter van De Varenhof. Met deze uitspraak reageert hij op het artikel van de NOS: ‘Uitvaartkosten stijgen bovengemiddeld snel, naar ruim 10.000 euro’.

De Varenhof is een vereniging

In het artikel van de NOS wordt berekend dat begrafenissen en crematies de voorbije tien jaar bovengemiddeld veel duurder geworden: 40 procent. Van Waversveld legt uit, aangevuld door secretaris Jan Pap en manager Aart Goossensen: “Dat wij daar gemiddeld 15 procent onder zitten is mogelijk omdat wij als De Varenhof een vereniging zijn. Wat inhoudt dat wij geen aandeelhouders hebben, geen duur bestuur en geen directie met een salaris. Wij zijn er voor en door en ten behoeve van onze leden, én voor de mensen die nog geen lid zijn.”

Prachtig staaltje van noaberschap

Uitvaartvereniging De Varenhof, al ruim 110 jaar jong, is namelijk opgericht uit de behoefte om elkaar te helpen. 'In 1914 namen enkele Ermeloërs het initiatief om gezamenlijk begrafenissen te verzorgen', zo valt op de website van de Varenhof te lezen. 'Zo wilden ze een goede begrafenis voor iedereen betaalbaar maken'. Een prachtig staaltje van noaberschap vindt Van Waversveld. "Dat is ook de reden dat ik voorzitter ben geworden van de vereniging."

Rouw

Eenzelfde toegevoegde waarde zijn ook de diensten van nazorgconsulente Eva Meter. Zij biedt namens De Varenhof professionele nazorg aan nabestaanden aan. Na de uitvaart krijgt rouw immers een nieuwe betekenis; de impact van het verlies begint door te dringen. Mensen informeren over inhoudelijke thema's als rouw vindt De Varenhof belangrijk. Op vrijdag 12 september 2025 om 19.30 uur is er dan ook een lezing door Prof. Dr. Manu Keirse. Hij is een autoriteit op het gebied van verlies, rouw en de laatste levensfase. Lees voor een uitgebreide toelichting onderaan dit artikel.

Te volgen via livestream

De belangstelling voor de lezing is zo groot dat alle zalen van Uitvaartcentrum De Varenhof vol zitten. "Ook van niet-leden is de belangstelling groot", geeft Goossensen aan. "maar als er verdriet is maakt het niet uit of je lid bent." Vanwege de grote interesse maakt De Varenhof het op haar [website](#) mogelijk de lezing via livestream te volgen. Of informeer over deze mogelijkheid door een mail te sturen naar info@devarenhof.nl.

Toelichting lezing van Manu Keirse

Wanneer we met een ingrijpend verlies te maken krijgen lijken we wel in een niemandsland terecht te zijn gekomen. Hoe moeten we verder? En hoe kunnen wij andere helpen in deze moeilijke fase? Hierover komt Manu Keirse vertellen op vrijdagavond 12 september a.s. bij De Varenhof in Ermelo. Graag nodigen we u uit te komen luisteren naar zijn waardevolle, diep menselijke en invoelende woorden.

Prof. dr. em. Manu Keirse is klinisch psycholoog, doctor in de geneeskunde en een autoriteit in België en Nederland als het gaat om verdriet, verlies en de laatste levensfase. Maar vooral iemand met een hart voor mensen die een verlies te dragen hebben. Zijn boeken zijn stuk voor stuk bestsellers en werden in vele talen vertaald.

De lezing vindt plaats in de aula van De Varenhof, Varenlaan 25.

De toegang is gratis. Aanmelden is wel nodig met het oog op het aantal zitplaatsen. Dit kan door een mail te sturen naar info@devarenhof.nl waarin u uw naam, emailadres en met hoeveel personen u komt aangeeft.

Inloop vanaf 19.00 uur, de lezing begint om 19.30 uur.

Op deze avond staan ook de ruimtes bij De Varenhof open voor bezichtiging. Onze medewerkers zijn aanwezig om uw vragen rondom een uitvaart te beantwoorden en u kunt een afspraak maken voor een bezoek bij u thuis om uw wensen rondom een uitvaart te bespreken en in een rapport vast te laten leggen.

Meldt u aan via info@devarenhof.nl en vermeld uw naam, emailadres en met hoeveel personen u komt.

Bron: Ermelo Nieuws, 08-09-2025, Sjaak.

Lezing rouwdeskundige Manu Keirse bij Uitvaartvereniging De Varenhof druk bezocht

Op vrijdagavond 12 september 2025 gaf de bekende rouwdeskundige Manu Keirse bij Uitvaartvereniging De Varenhof een lezing over omgaan met verlies en rouw.

Dit bericht Uitvaartvereniging De Varenhof.

Over Manu Keirse

Prof. Dr. Manu Keirse is hoogleraar aan de universiteiten van Leuven en Eindhoven, klinisch psycholoog, doctor in de geneeskunde en autoriteit op het gebied van verlies, rouw en de laatste levensfase. Zijn boeken zijn stuk voor stuk bestsellers en werden in vele talen vertaald.

Maar vooral is hij in spreken en schrijven een bevlogen pleitbezorger voor mensen met verdriet na een groot verlies. Op een invoelende, herkenbare en menselijke wijze spreekt hij zowel rouwendenden aan als mensen die hen nabij willen zijn. Niet met theorieën maar met voorbeelden uit zijn eigen leven en praktijk schetst hij herkenbare situaties, over wat helpend is en wat niet bij verlies en rouw. Begripvol voor wat dóórleven zo moeilijk kan maken geeft hij handreikingen voor de praktijk. Zo ook deze vrijdagavond.

Aanmeldingen stroomden binnen

De aanmeldingen voor het bijwonen van de lezing stroomden binnen en al snel bleken de ruim 200 aanwezige zitplaatsen in de aula niet toereikend te zijn, gelukkig bood de koffiekamer plek voor extra 75 zitplaatsen, waar vanaf een beeldscherm de lezing van Manu toch prima was te volgen. Tevens volgden zo'n 500 mensen d.m.v. livestreaming de lezing thuis.

Inspirerend, persoonlijk en warm

Nadat voorzitter Gijs van Waversveld iedereen welkom

heette gaf hij het woord aan Manu: wat volgde was een inspirerende, persoonlijke en warme lezing over rouw en verlies en gaf hij menige tips hoe daarmee te dealen.

Enerzijds voor de hand liggend eigenlijk, anderzijds voor menigeen lastig, omdat we er doorgaans niet op de juiste wijze mee zijn grootgebracht: we bedoelen het veelal goed, maar pakken verlies- en rouwsituaties nogal eens verkeerd aan. Zeker ook t.a.v. betrokken kinderen!

Manu signeerde aansluitend op zijn lezing zijn boeken die gretig aftrek vonden. Deze zijn eigenlijk onmisbaar in verlies- en rouwsituaties. En ook via de reguliere boekhandel te koop, aldus Uitvaartvereniging De Varenhof.

Bron: Ermelo Nieuws, 15-09-2025, Sjaak.

Tip van Martin: op Youtube zijn meerdere interviews en gesprekken met Manu Keirse te vinden, heel interessant.

Voor draagploeg is alleen perfectie voldoende

‘Hoop dat we mensen een goed gevoel kunnen bezorgen’

Als het nodig is om de laatste eer te bewijzen aan een overleden collega, staat de draagploeg van de luchtmacht paraat. Maar ook om achterblijvers “een goed gevoel mee te geven in een rottijd, zodat het sluitstuk goed is en de nabestaanden kunnen terugkijken op een mooie uitvaart”, zegt commandant sergeant-majoor Sander van der Haar.

Tekst: kapitein Nico Schinkelshoek | Foto's: Mark van Stokkom

Op een doordeweekse avond verzamelen op Vliegbasis Deelen de leden van de Draagploeg CLRS zich voor hun maandelijkse training. Buiten kantooruren, zodat iedereen erbij kan zijn. De ploeg bestaat namelijk uit zowel beroepsmilitairen als reservisten. Na een praatje van de commandant begeven de militairen zich naar de hangaar. Daarin staat van alles wat ze kunnen tegenkomen tijdens een uitvaart: van een replica van de trap bij Paleis Noordeinde tot een katafalk (een verhoging waarop een doodskest staat, red.) en zelfs een grafliift.

Het team traint in gevechtstenue, maar draagt het dagelijks tenue tijdens uitvaarten.

*Sander van der Haar: “Natuurlijk laat ik ook weleens een traantje. En dan zijn we er voor elkaar.”
‘We kunnen dit straks maar één keer goed doen’*

Super persoonlijk

Terwijl Van der Haar vertelt over het werk, oefent het team in de hangaar met het tillen en dragen van de kist. De zweetdruppels op de voorhoofden tonen dat het werk intensief is. Afhankelijk van de wensen van de overleden collega of de nabestaanden is er een hoornblazer aanwezig en ligt er een Nederlandse vlag op de kist. Er volgt dan nog een mogelijkheid om die vlag te laten vouwen door de draagploeg.

Ook die handeling oefenen de vrijwilligers. ‘Vouw, vlag’ klinkt het na een korte pauze door de ruimte. Met uiterste precisie verandert de driekleur in een strak opgevouwen pakketje. “Als dat gebeurt, neemt de hoogstgeplaatste militair in de zaal deze in ontvangst. Dat is meestal de commandant van de overledene, die ‘m doorgeeft aan de nabestaanden. Daar komt een woordje bij. Dat is super persoonlijk”, legt de commandant uit. Tussen de oefeningen door is voldoende ruimte voor een lolletje, maar tijdens het trainen is de sfeer serieus. “We kunnen dit straks maar één keer goed doen”, benadrukt hij.

De ploeg neemt een klein deel van de uitvaart voor haar rekening. Het vouwen van de vlag is optioneel. Alleen als dat gewenst is, wonen de leden de hele ceremonie bij.

In de draagploeg kan Luc zijn passie voor ceremonieel kwijt. 'Eervol, of ik die collega nou wel of niet ken'

Sergeant Luc – beroepsmilitair

Bij het 301 Squadron op Vliegbasis Gilze-Rijen regelt sergeant Luc alles op het gebied van materieel voor helikopters. Van rotorbladen tot kleine boutjes. Sinds 2018 is de logistiekeling daarnaast ook actief in de draagploeg. Een vrijwilligersfunctie. Vanuit de staf kwam een oproep voor nieuwe collega's en op zijn werkplek was het destijds 'redelijk rustig'. Hij zocht daarom wat extra uitdaging. Luc reageerde op de oproep en ging langs voor een kennismaking.

"Er was eigenlijk gelijk een klik en sindsdien zit ik erbij", legt hij uit. Zijn hart gaat sneller kloppen van het bijbehorende stukje ceremonieel. "Ik kan mezelf hier op heel veel manieren prikkelen. Juist omdat we zo naar perfectie streven, ben ik heel kritisch op elke beweging die ik maak. Daar word je langzamerhand steeds

beter in. Als individu en groep. We zijn een hechte en eerlijke club die ergens voor staat. Dat dragen we graag uit naar de rest van Defensie.”

Maar bovenal noemt Luc het een ‘eervolle taak’ om een laatste eer te bewijzen aan de desbetreffende persoon en de familie. “Of ik die collega nou wel of niet ken.”

De luchtmacht heeft de taak altijd twee draagploegen gereed te hebben. Foto: archief CLRS-draagploeg. Foto: Phil Nijhuis

Visitekaartje

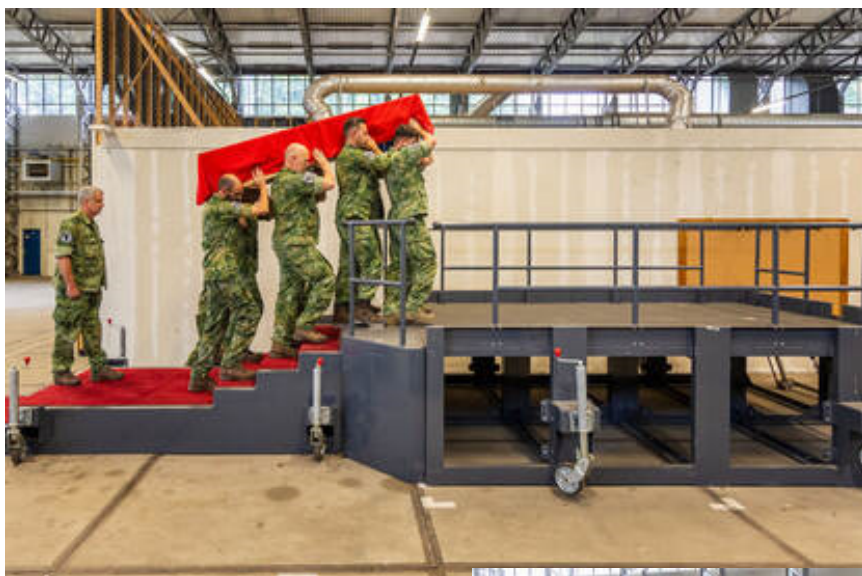
Van der Haar noemt de draagploeg dan ook een ‘visitekaartje van de luchtmacht’. “De uitvaart is het begin van het rouwproces. Pas daarna kom je in een vacuüm waarin je je realiseert dat je dierbare er niet meer is. Dan ga je erover nadenken en ook terugdenken. Het eerste beeld dat dan in je opkomt, is vaak dat van de uitvaart. Als wij iets goeds kunnen neerzetten, hoop ik dat we nabestaanden een glimlach kunnen bezorgen. Het klinkt wrang, maar zij moeten kunnen genieten van de uitvaart. En ik vind ook dat we iets mogen terugdoen voor iemand die z’n tijd heeft gegeven voor Defensie, in dit geval de luchtmacht.”

‘Ik adviseer altijd om de Handleiding nabestaanden in te vullen

Gepaste militaire eer

Alleen al dit jaar werd dertien keer een beroep gedaan op het team. De draagploeg is er voor elke luchtmachtmilitair die in actieve dienst overlijdt. Dat hóeft niet het gevolg te zijn van een gevechtssituatie. Ook collega's die bijvoorbeeld overlijden na ziekte maken aanspraak op een uitvaart met 'gepaste militaire eer'. De militair moet dit vooraf dan wel aangeven in de 'Handleiding nabestaanden'. Is deze niet ingevuld, dan is die keuze aan de nabestaanden. "Ik adviseer daarom ook altijd om dat invullen wel te doen. Dan maak je het de nabestaanden makkelijker", benadrukt Van der Haar.

Daarnaast maken luchtmachters met een Militaire Willems-Orde of dapperheidsonderscheiding ook na hun pensioen aanspraak op deze optie. Verder komt de draagploeg in actie als een lid van het Koninklijk Huis overlijdt. Maar, er zijn ook uitzonderingen. Tijdens de MH17-ramp werden bijvoorbeeld militaire draagploegen ingezet om de slachtoffers eervol thuis te brengen.

In de hangaar staat onder meer een replica van de trap bij Paleis Noordeinde.

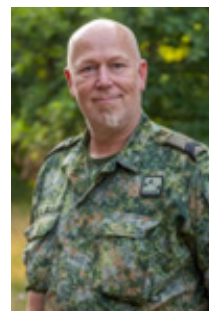

'De uitvaart is het begin van het rouwproces'

‘Kippenvel en trots’

Komt er een verzoek voor de draagploeg binnen, dan zet Van der Haar het draaiboek in elkaar voor de uitvaart. Dat doet hij samen met de regelen officier, uitvaartverzorger en de locatiebeheerder. Volgens de commandant heeft elke uitvaart iets bijzonders en is het werk keer op keer ‘ontzettend eervol’. Een gebeurtenis die hem bijblijft is het overlijden van voormalig C-LSK Alexander Schnitger in 2020. “Hij overleed eind juni en begin juli hebben we als draagploeg bij het monument Soesterberg een ceremonie gehouden. In december is hij begraven op ereveld Loenen. Het was toen -10 graden, er was een strakblauwe lucht en de zon stond erop. En dan wappert daar de Nederlandse vlag, halfstok. Een trompettist eronder en wij bij het graf. Dat gaf me kippenvel. Dan ben je trots.”

Sergeant Hans: ‘Het laatste dat we willen, is dat we een uitvaart krijgen en geen draagploeg bij elkaar krijgen.’

De draagploeg kwam onder meer in actie na de ramp met de MH17. Foto: Dave de Vaal

‘We hoorden een wanhoopskreet – dat zet je gelijk op scherp’

Sergeant Hans – reservist

Sinds jaar en dag is de gepassioneerde sergeant Hans betrokken bij de draagploeg. Hij hoorde over het werk tijdens zijn opleiding tot reservist in Soesterberg. “Dit was iets waarvan ik deel wilde uitmaken.” In 2008 traint hij voor het eerst mee en in datzelfde jaar volgt ook zijn eerste inzet. Inmiddels is de sergeant tientallen uitvaarten verder.

Een van de meest indrukwekkende gebeurtenissen was voor hem de MH17-ramp. Net als de andere draagploegen van Defensie kreeg die van de luchtmacht het verzoek om de lijkkisten vanaf de vliegtuigen naar de rouwauto's te verplaatsen. “De eerste avond zouden er zeventig binnenkomen. Je rijdt dan naar het

vliegveld in Eindhoven en pas als je het platform opkomt en je ziet al die rouwauto's staan, besef je waarmee je bezig bent. Dit was groot... We haalden de eerste kist uit de Hercules op een muisstil platform. We hoorden iemand een wanhoopskreet slaken. Dat zet je gelijk op scherp. Ik ben ontzettend trots dat ik daar rondliep en we dit voor die mensen konden doen."

Voor Hans is het vooral belangrijk om bij te dragen aan een mooi en waardig afscheid van de overledene. Ook omdat hij veel waarde hecht aan normen en waarden. "Het is de afsluiting van een periode van het leven en het laatste moment dat je nog bij diegene bent. We staan letterlijk als een luchtmachtfamilie om de mensen heen. Als ik ooit overlijd, wil ik dat deze ploeg mijn nabestaanden dat ook kan bezorgen."

Zoals de naam al zegt, draagt de ploeg de kist van de overledene. Dat gebeurt met acht dragers, een commandant en soms een regaliadrager (degene die het kussen draagt waarop de eventuele medailles en het hoofddeksel van de overledene liggen). Foto's: uit collectie CLRS-draagploeg.

Overmand door emoties

De functie bij de draagploeg verlangt dat iemand sterk in z'n schoenen staat. Over het algemeen kan Van der Haar de emoties goed van zich afzetten. Niet omdat hij een 'koude kikker' is, maar omdat hij vindt dat hij professioneel moet zijn. Zowel voor de ploeg als de nabestaanden. Wel zijn er situaties waarin dat makkelijker gezegd is dan gedaan. Zo herinnert hij zich

goed hoe hij overmand werd door emoties bij de uitvaart van een jonge collega, gevelde door ziekte. "Die persoon had een dochtertje van zes. We kwamen de zaal in en het was muisstil. Dat meisje begon enorm te snikken. Het ging door merg en been." De situatie zorgt nog steeds voor een brok in zijn keel als hij erover vertelt. "Het is voor mij de kunst om mijn stem op zo'n moment duidelijk en stabiel te houden. Maar dat is dan lastig." Toch zijn het juist ook de moeilijke situaties die het werk voor de sergeant-majoor waardevol maken. Om iets te kunnen betekenen voor de nabestaanden.

Ook vrijwilliger bij de draagploeg worden?

Reservist of beroepsmilitair en op zoek naar een (extra) uitdaging? De draagploeg zoekt uitbreiding! Kom eens langs (elke tweede maandagavond van de maand) bij een oefenavond op Deelen en kijk of het werk bij je past. Aanmelden kan door te mailen naar S.vd.Haar.01@mindef.nl

Bron: magazines.defensie.nl/vliegendehollander, 09-09-2025, Sjaak.

Uw FKB-samenwerkingspartner

Twenthe is

- meer dan 75 jaar een zelfstandige/solvabele uitvaartverzekeraar
- samenwerkingspartner van meer dan 200 uitvaartverenigingen
- specialist in uitvaartverzekeringen (geen andere verzekeringen)
- een no-nonsense organisatie, korte lijnen/persoonlijk contact

Meer samen, samen meer?

Informeer vrijblijvend bij onze buitendienst-inspectie

Regio Noord en West	Henk Schreiber	06-17498509
Regio Oost en Zuid	Cor ter Braak	06-17498499

Voor overige vragen: info@twenthe.nl of bel 053-4312732

Samenstelling Algemeen Bestuur FKB per 09-07-2023

Voorzitter:

Sjaak den Hollander, Illikhoven 14-A,
61116 AL Illikhoven. Tel.: 046 - 4810205
jjdenhollander@planet.nl

Secretariaat:

mw. G.W. Nijland-Wevers
Tel.: 06 - 23894310
secretaris@f-k-b.nl

Penningmeester:

Frenk Lardinois, Florence Nightingalestraat 155
6441 HW Brunssum Tel.: 045 - 5272717
penningmeester@f-k-b.nl

Webmaster:

Frenk Lardinois, Florence Nightingalestraat 155
6441 HW Brunssum Tel.: 045 - 5272717
penningmeester@f-k-b.nl

Bestuurslid:

Martin Slippens, Streekweg 347,
16116 AH Hoogkarspel Tel.: 0228 - 526740
mslippens@hetnet.nl

Herman Borgelink, Moatsnieder 24
7483 CV Haaksbergen Tel.: 06 - 22386717
info@barbarahaaksbergen.nl

Wijnand Rigter, De Marke 27
7091RB Dinxperlo Tel.: 06 - 55992289
wijnand@dledinxperlo.nl

FKB

een levende vereniging rondom de dood

MEER SAMEN -SAMEN MEER

Bel gerust voor informatie

**Wij maken u met plezier verder wegwijs in de
FKB en uitvaartland!**

Regio Noord/Oost:

*(Groningen / Friesland / Drente / Overijssel /
Gelderland / Flevoland)*

Wilma Nijland	Tel.: 06 - 23894310
Herman Borgelink	Tel.: 06 - 22386717
Wijnand Rigter	Tel.: 06 - 55992289

Regio West:

*(Noord-Holland / Zuid-Holland / Utrecht / Zeel-
and)*

Martin Slippens	Tel.: 0228 - 526740
-----------------	---------------------

Regio Zuid:

(Noord-Brabant / Limburg)

Sjaak den Hollander	Tel.: 046 - 4810205
Frenk Lardinois	Tel.: 045 - 5272717

